

Pasiklausius jaunųjų balso

Neseniai įvykės ketvirtasis ciklo „Lietuviai kamerinė muzika“ koncertas supažindino su pačiu jauniausiu autoriu — A. Kubiliūno, J. Juozapaičio ir G. Kuprevičiaus — kūryba. Neatsitiktinai programą sudarė tik jaunųjų kompozitorių kūriniai. Pastaruojančiu metu jaunimas intensyviai dirba, ieško. Apie profesionalizmo stoką kalbėti netenka: prityrusių pedagogų — vyresniosios kompozitorių kartos — vadovaujami, jaunieji autoriai yra neblogai pasiruošę, įvaldė kompozicijos pagrindus.

Algimantas Kubiliūnas (g. 1938) vėlai pasirinko muziko kelią: 16 metų jis dar nepažino natū... Tačiau atkaklus, sisteminčias darbas ir reiklumas sau jau atneše gražių rezultatų. Šiuo metu A. Kubiliūnas dirba pedagogu Šiauliuose. Koncernte skambėjo trys harmonizuotos liaudies dainos, „Mintys“ ir sonata fortepijonui. Sie kūriniai rodo jaunojo kompozitoriaus pastangas mąstyti savarankiškai ir nesinaudoti paruoštais receptais.

Su didele meile kompozitorius harmonizuoją liaudies dainas. Norėdamas išryškinti melodijų grožį, jis kuria kuklų, paprastą akompanimentą, susiedamas jį su solo partija. Autorius neapsiriboją klasikinėmis harmonijos funkcijomis, neretai net išeina už jų rėmą, bet „tirština“ harmoniją saikingai, jautriai pabrėžia emocijų atspalvius. Fortepijoniniai kūriniai, priešingai, harmoniškai žymiai sudėtingesni (čia laisvai naudojama dodekafonija), bet išlaiko kompozitoriui būdingą tendenciją kalbėti glaustai, lakoniškai. Aforistiniu stiliumi labiausiai pasižymi keturių pjesių ciklas „Mintys“, ypač pirmoji jų, trunkanti 15–20 sekundžių. Atsisakius akordų funkcinės traukos bei tradicinės muzikinės formos elementų, autorui pirmiausia tenka operuoti spalvomis ir jų deriniais, apgalvotai naudoti dinamikos, faktūros kontrastus ir pan. Toks rašymo būdas, žinoma, né kiek nepažengvina (jei tik neapsunkina) kompozitoriaus darbo, tam tikrus reikalavimus kelia ir klausytojui, kuriam vienas sąskambis ar net viena nata turėti pasakyti tai, kas klasikinėje muzikoje išreiškiama keliais motyvais ir frazėmis. Vienos dalies sonatos muzikinė kalba iš esmės ta pati, kaip ir „Minčių“ ciklo. Rašant ją atonaliniu stiliumi, nesunku buvo „nuklysti“ nuo pagrindinio kelio, nutraukti minties gją. Jaunajam autorui, laime, parako nepričiuko — kūrinys pasižymi dinamiškumu, vystymo nuoseklumu.

Jurgis Juozapaitis (g. 1942) dirba radijo ir televizijos komitete. Jo simfonijetė — pirmas savarankiškas darbas. Šiam kūrinyje nėra nei gamtos vaizdų, nei lyrinių žanrinių paveikslų; tai greičiau paties kompozitoriaus mintys, susimąstymas, gilinimasis į vidinių pasauly. Trijų dalių eiklą vienija triolės leitritmas ir lakoniškas pagrindinės temos motyvas, skambas valingai, pakiliai. Tačiau energijos ne-

trukus pritrūksta — muzikos audinys suskaudomas į tris keturis skyrium plėtojamus balsus, kurie trukdo vienas kitam savarankiškai vystytis ir savotiškai išreiškia abejones, nelengvą tiesos ieškojimo kelią. Lyriškesnė, grindžiama laisva liaudiškos kilmės metroritmika, yra antroji simfonijetės dalis, o finalas, atrodo, labiausiai autorui pavykės — vėl grižtama į pirmapradži pulsa ir apibendrinamas vienas ciklas. Nors simfonijetėje yra įdomių puslapių, joje vis dėlto daugiau ieškojimu, negu atradimų. Ši muzika primena ir Hindemito linearinę polifoniją, ir Bartoka, ypač jo „Muziką styginiam, mušamiesiems ir čelestai“. O mokantis iš pripažintų meistrų (už tai autoriaus niekas nesmerks), nelengva išvengti jų itakos...

Antrają koncerto dalį „okupavo“ Giedrius Kuprevičius (g. 1944). Per pastaruosius dvejus metus jis išvystė plačią muzikinę veiklą Kaune. G. Kuprevičius dėsto J. Gruodžio muzikos mokykloje, skaito paskaitas filharmonijoje, rašo muziką dramos spektakliams. Koncernte atlikta II sonata fortepijonui (grojo autorius), vokalinis ciklas „Laiptai“ ir „Kvadratas“ styginiam — įdomūs, vienas į kitą nepanašūs kūriniai — leidžia daryti išvada, jog autorui pirmiausia rūpi bendras kūrino sumanymas — muzikos turinimas. Dėl to kartais pasitaiko, jog viename kūrinyje (pavyzdžiu, sonatoje fortepijonui) taikiai sugyvena naujos ir tradicinės išraiškos priemonės.

Įdomūs sonatos sumanymą rodo jau dailių pavadinimai (Idėjos, Darbas, Rezultatai), kurie, nors ir konkretūs, iš dalies suteikia muzikai programinį charakteri, o patys muzikiniai vaizdai, pavyzdžiu, varpu skambesys I ir III dalyse, tokatinis „Darbo“ ritmas, gležna, trapi melodija finale — gimusi nauja mintis — ši charakteri dar labiau paryškina.

Kiek anksčiau už sonatą parašytas „Kvadratas“ styginiam panašiai, kaip V. Montvilos „Trikampiai“, intriguoją geometriju pavadinimu. Tačiau ši muzika labai tolima matematikai; pasirodo, autorius išsivaizdavęs žmogų, uždarytą tarp keturių sienų, savotiškame narve, iš kurio, negalėdamas išeiti, jis išsiveržia minčiuis. Keturi „Kvadrato“ epizodai — tai savotiški žingsniai į sieną, kartais niūrūs, kartais kupini vilties, pragiedrėjimo.

Kaip lyrinis-filosofinis intermezzo tarp šių dviejų instrumentinių kūrinių nuskambėjo vokalinis ciklas „Laiptai“, sukurtas pagal anksti mirusio poeto V. Onažio žodžius. Parinkęs simboliškas, metaforiškas ir labai poetiškas eiles („Prakirskime langus“, „Laiptai“, „trys kryžiai“), kompozitorius jautriai paryškino tekstą, bet nesistengė nustelbtį poeto. Nepaisant to, kad solo partija artima rečitatyvui-melodeklamacijai, o orkestras irgi kuklus, išraiškinumą jiems netruksta. Muzikos santūumas, labiausiai ir paperka klausytoja.

Kūriniai ir jų autoriai buvo šiltai sutiki, prie koncerto pasisekimo prisidėjo ir puikūs atlikėjai — S. Sondeckio vadovaujamas Valstybinės filharmonijos kamerinis orkestras, Kauno muzikinio teatro solistas J. Malikonis, pianistė V. Vitaitė ir dainininkė Z. Varanavičienė. Pastarosios dviejų — šiauličių, todėl jas ypač norisi pasveikinti gražaus pasiodymo proga.

ADEODATAS TAURAGIS

LM9
1970.11.28.